

**Kulturní dům Petra Bezruče v Opavě
(bývalá Obchodní a živnostenská komora)
Kamenné sochařské dekorace západního průčelí**

Návrh na restaurování

Mgr. art. Jan Janda,
Nádražní 366, 747 22 Dolní Benešov
tel: +421907334646
e-mail: janda@re-art.sk
web: www.rest-art.sk
licence MK ČR č.: MK 28 590/2013 OPP
člen komory rešt. SR č.: 206
IČO: 03272648
DIČ: CZ 7907145455
bankovní spojení: 382236093 / 0300

I. Lokalizace památky

1. Okres: Opava
2. Obec s rozšířenou působností: Opava
3. Obec: Opava
4. Místo: NKP Městský dům kultury Petra Bezruče (Obchodní a živnostenská komora; Dům osvěty Petra Bezruče), Nádražní okruh č. p. 695/27, Opava
5. Nemovitá kulturní památka rejstř. č. ÚSKP ČR: 14614/8-2211, Národní kulturní památka rejstř. č. ÚSKP ČR: 423
6. Vlastník památky: Statutární město Opava
7. Investor: Knihovna Petra Bezruče v Opavě p.o.

II. Údaje o památce

- 1 Sochařské dekorace západního průčelí
- 2 Autor projektu: Josef Obeth
- 3 Datování: 1908-1910
- 4 Rozměry: 4 plněplastické reliéfy cca 2x8m + 4 alegorické sochy cca 3,5m vysoké
- 5 Materiál: pískovec
- 6 Předchozí známé restaurátorské zásahy: Ladislav Werkmann v roce 2001

III. Popis památky

Národní kulturní památka je jedinečná pro svoje historické, urbanistické, architektonické a umělecko-řemeslné hodnoty dokládající stavební vývoj objektu, který je unikátním příkladem tradicionalistické architektury počátku 20. století. Městský dům kultury Petra Bezruče byl vystavěn v letech 1909 – 1910 podle projektu krnovského rodáka a architekta Leopolda Bauera, který je také autorem návrhů vstupních zdobených dveří a všech svítidel, ozdobných mříží, kování, které se v budově nacházejí. Stavba na Nádražním okruhu v Opavě je pojata jako volně stojící dvoupatrová monumentální budova se zadním křídlem, půdorysně založena ve tvaru písmena T. Na výzdobě budovy, která je zdobena uměleckými díly, vyjadřující vztah k výrobě, řemeslům a obchodu ve Slezsku se podílela řada předních umělců a řemeslníků z dané lokality. Autorem návrhu vitráží ve velkém zasedacím sále je Malíř Adolf Zdražila. Další slezský umělec, sochař Josef Obeth, je autorem čtyř plastik nad hlavním vchodem do budovy a 16 kamenných reliéfů na fasádě. K chráněným hodnotám předmětného objektu dále patří především architektonické a urbanistické řešení, prostorové a hmotové uspořádání, dochované původní konstrukční materiály a dekorativní členění fasády, výplně otvorů. Významnou památkovou hodnotu představují vzhledem k poměrně intaktně dochovanému interiéru, vnitřní movité vybavení a konstrukční části budovy. Čtyři velkoplošné reliéfy s dekorativním rámcem okolo, nad sebou jsou vždy řazeny čtyři alegorické postavy dětí umístěné mezi pěti kvádry v nichž byly původně umístěny německé názvy slezských měst (celkem 16 alegorií, 20 kvádrů). Na podstavci, vytaženém z přízemí na dórských sloupech a poměrně složitě tvořené oběžné římsě je umístěna čtveřice vysoce nadživotních alegorických postav, jež jsou identifikovatelné svými atributy jako (zleva) průmysl, doprava, obchod a řemeslo.

IV. Popis současného stavu památky s uvedením závad a příčin porušení:

celkové stručné zhodnocení stavu památky

Povrch je silně znečištěn ulpělými prachovými nečistotami, na povrchu soch i reliéfů se vyskytují světlé nažloutlé skvrny pocházející z plošné retuše předchozího restaurování (vyskytují se paradoxně především na místech kde dochází k srážkovému namáhání povrchu reliéfů a volných soch alegorií). Povrch volných soch je nestejně napaden mikrovegetací (zrněnkami a lišejníky). Spáry mezi jednotlivými díly reliéfů jsou dožilé, částečně vypraskané a v již oxidované nevhodné barevnosti. Ve spodní části reliéfů byly zaznamenány trhliny v síle kamene. Volné sochy jsou silně degradované, kámen je navětralý působení povětrnosti a vlivem srážkové vlhkosti, stejně jako agresivními exhaláty z přítomné dopravy. Úbytek modelace na volných sochách je poměrně značný, jejich expresivní výraz není výsledkem Obethovým, ale plynutím časem, kdy došlo k úbytku hmoty v mocnosti několika milimetrů, ale na některých místech i centimetru a více. Povrchy sochy jsou prosty detailů jež sou zřetelné na sochách po otevření budovy před více než 110lety. V hloubkách

modelace se z důvodu degradace kamene začínají otevírat vlasečnicové trhlinky sahající do hloubky kamene.

stav hmotné podstaty

Stav reliéfů je stabilní, výrazně nenarušený, s výjimkou tmelů mezi jednotlivými díly, povrch je znečištěn obvyklými depozity z ovzduší, scelující retuš je smyta a částečně usazena v hloubkách modelace. Volné sochy alegorií jsou ve vážném stavu, povrch kamene je v celé ploše hloubkově narušen zvětráváním, povrch soch je napaden mikrovegetací, povrch soch je znečištěn prachovými depozity v obvyklém rozsahu, kámen je narušen hloubkově jak tomu naznačují vlasečnicové trhliny v hloubkách modelace.

V. Předpokládaný výsledek zásahu včetně požadavků na prezentaci – koncepce zásahu:

Technologie a způsob restaurování bude v maximální možné míře respektovat originální historický materiál, přičemž hlavním cílem bude zachránit degradovaný originál, následně provést jeho revitalizaci a navrátit dílu původní estetické kvality. Restaurování bude probíhat in situ bez demontáže.

Zrestaurované dílo bude prezentováno na svém původním místě, pro které bylo vytvořeno.

VI. Navrhovaný postup restaurátorského zásahu:

- Čištění nečistot a jejich usazenin, prachu, olejových a mastných usazenin - Čištění roztokem vody a tenzidového roztoku s vysokou účinností Schmutzlöser - REMMERS (Aplikace dle technického listu výrobce). Čištění bude probíhat mechanicky pomocí vody, případně páry a za pomoci jemných kartáčků se syntetickým vláknem.

- Vyčištění a vyhubení mikroorganismů - čištění pomocí vodní páry, čistící pasty Fassadenreiniger-paste - REMMERS. Po vyčištění aplikace biocidního přípravku BFA Konzentrat - REMMERS (Aplikace dle technického listu výrobce).

- Čištění povrchu od dožilých disperzních retuší z posledního restaurování – Mechanické snímání (narušování) nátěru, čištění roztokem demineralizované vody, čištění bude probíhat mechanicky pomocí vody, případně páry a čistící pasty AGE – REMMERS a za pomoci jemných kartáčků se syntetickým vláknem. V případě volných soch bude již před čištěním povrch soch předzpevněn organokřemičitými prostředky. V rámci této fáze bude očištěna i převážná část vpitých prachových depozitů. Případné krusty a zčernalé plochy budou dočištěny metodou mikroabrazivního čištění s regulací tlaku a vhodně zvoleného abraziva (zde zřejmě užití měkkého aluminosilikátu, popř. jemně mletých korundů).

- Petrifikace - Napuštění narušené hmoty kamene roztokem esteru kyseliny křemičité KSE 100 / 300 / 500 - REMMERS (Aplikace dle technického listu výrobce).

- Injektáž prasklin – Paraloid B 72, křemičitanové zpevňovače KSE, epoxidy REMMERS

- Tvarová rekonstrukce poškozených částí kamenné hmoty. Rušivé úbytky kamenné hmoty budou doplněny minerálním tmelem Restauriermortel - REMMERS (Aplikace dle technického listu výrobce). Tmel bude pevnostně, barevně i strukturou korespondovat s tmeleným materiálem originálu, tj. poškozená místa budou nově doplněná a vymodelována do tvaru, který bude svým tvarovým a vizuálním provedením odpovídat předmětné části modelace navazující na poškozené místo. Tato směs bude namíchána tak, aby granulace a barevnost odpovídaly svým charakterem povrchu pískovcového kamene nacházejícím se v bezprostřední blízkosti konkrétního poškozeného místa. (Označení jednotlivých tmelů Restauriermortel - REMMERS, které budou použity při doplnění úbytků kamenné hmoty: Restauriermortel N/0,5 MF100089, Restauriermortel

N/0,5 MF100124, Restauriermortel N/0,5 MF100194, Restauriermortel N/0,5 MF100019, Restauriermortel N/0,5 MF100202)

- Retuš a barevné sjednocení povrchu - velké barevné kontrasty jednotlivých částí díla a budou uklidněny lazurní retuší. Restaurolasur - KEIMFARBEN (Aplikace dle technického listu výrobce). Vzhledem k tomu, že barevnost kamene není stejnorodá, proto bude použito více barevných odstínů okru a jejich kombinace.
- Hydrofobizace - Opatření celého povrchu kamene hydrofobním přípravkem Funcosil SNL – REMMERS (Aplikace dle technického listu výrobce).

VII. Navrhované materiály a technologie:

- Čištění nečistot a jejich usazenin, prachu a mastných usazenin - Tenzidový roztok s vysokou účinností Schmutzlöser – REMMERS
- Likvidace biologického napadení- biocidní přípravek BFA Konzentrat – REMMERS
- Odstranění disperzních vrstev- čistič AGE – REMMERS
- Injektáž prasklin – Paraloid B 72, křemičitanové zpevňovače KSE, epoxidy REMMERS
- Zpevnění kamene - ester kyseliny křemičité KSE 100 / 300 / 500 – REMMERS
- Doplnění kamene - minerální tmel – Restauriermortel – REMMERS.
- Lazurní retuš - Restaurolasur – KEIMFARBEN
- hydrofobizace kamene - nízkomolekulární Alkylalkoxysiloxan Funcosil SNL – REMMERS

(Aplikace všech přípravků bude probíhat dle technických listů výrobce)

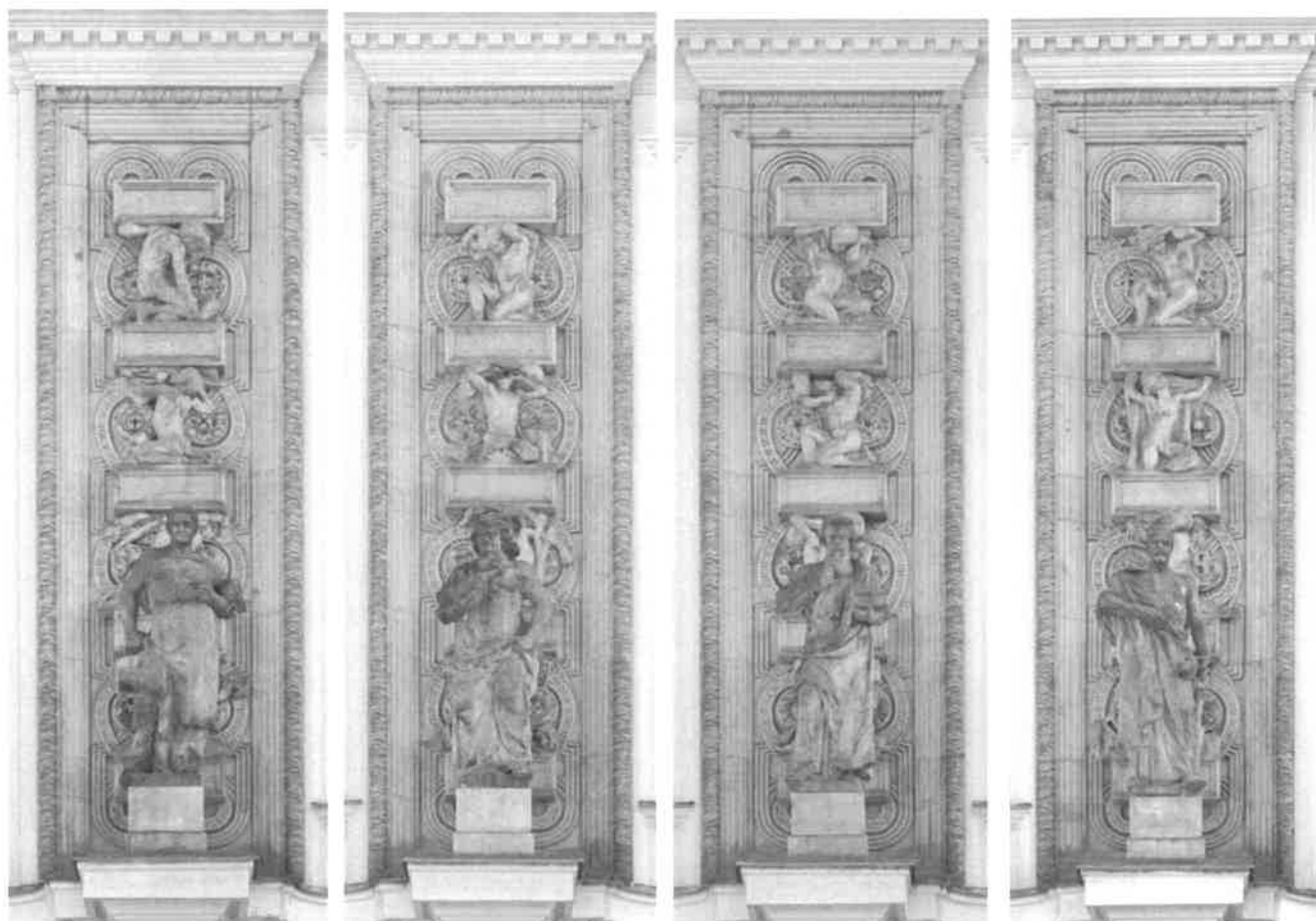
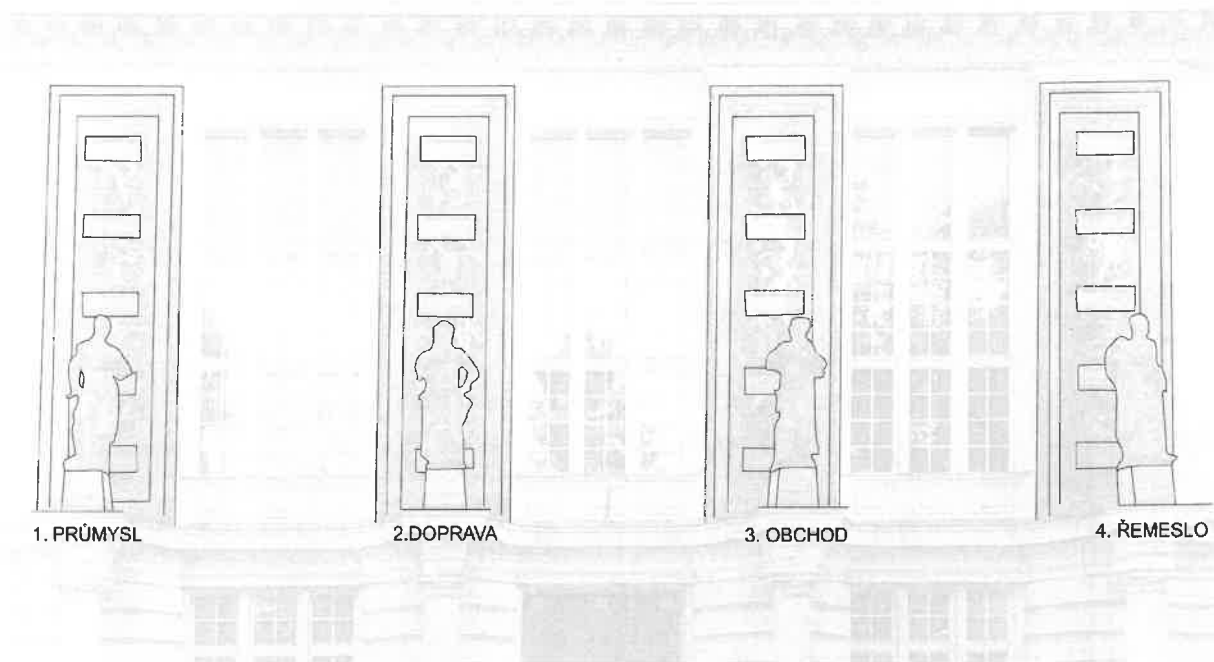
Po ukončení prací bude vyhotovena závěrečná restaurátorská zpráva, která bude mít náležitosti dle ust. § 10 odst. 4 vyhlášky č. 66/1988 Sb. Ministerstva kultury České socialistické republiky, ze dne 26. 4. 1988, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (ve dvou tištěných verzích, včetně fotografické dokumentace, grafické přílohy a přiloženého CD) a předána objednateli (tj. vyhotovení závěrečné restaurátorské zprávy, která bude předána odborné organizaci NPÚ a vlastníkově) do 60 dnů po předání samotných prací).

V Dolní Benešově 15. 11. 2021

Mgr. art. Jan Janda

Městský kulturní dům Petra Bezruče v Opavě
západní fasáda – sochařské dekorace
základní schema

Městský kulturní dům Petra Bezruče v Opavě

západní fasáda – sochařské dekorace

diagram poškození

- zelená – mikrovegetace

- modrá – povrchová degradace, narušený povrch kamene

- červená – praskliny v povrchu kamene

Městský kulturní dům Petra Bezruče v Opavě
západní fasáda – sochařské dekorace
Socha Průmyslu

Partie nohou s podélnou prasklinou v plintu.

Vrchol sochy pokrytý mikrovegetací

Kladivo s dožívajícím cementovým tmelem

Povrch kamene bez detailů modelace a prasklinou v hmotě kamene

Městský kulturní dům Petra Bezruče v Opavě
západní fasáda – sochařské dekorace
Socha Dopravy

Spodní část sochy se zcela degradovaným povrchem

Síranové krusty ve srážkových stínech

Mikrovegetace na celém povrchu hlavy

Světlé a tmavé skvrny tmelů vysprávek

Městský kulturní dům Petra Bezruče v Opavě
západní fasáda – sochařské dekorace
Socha Obchodu

Degradovaný povrch, ztráty modelace

Stopy po vyplavených prachových depozitech

Původně brokátovaný povrch látky

Dožívající autorská výprava

Městský kulturní dům Petra Bezruče v Opavě
západní fasáda – sochařské dekorace
Socha Řemesla

zbytky retuší na povrchu kamene

vyžilé tmely, povrchové znečištění

degradace povrchu kamene – původně takřka hladký

napadení mikrovegetací – agresivní zrněnky

Městský kulturní dům Petra Bezruče v Opavě
západní fasáda – sochařské dekorace
Reliéfy s alegorickými postavami dětí

zbytky barevných retuší na povrchu kamene

chybějící modelace ruky

povrch kamene pokrytý mikrovegetací

dožívající tmely a spáry

Městský kulturní dům Petra Bezruče v Opavě
západní fasáda – sochařské dekorace
Reliéfy – dekorativní pásy

dožilé spáry, vypraskané tmely

zbytky povrchové retuše

trhliny ve spodních partiích reliéfů